

ХАРКІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

На правах рукопису

КУСАКІНА НАТАЛІЯ ГЕННАДІЇВНА

Н. Кусякіна

ФОРМУВАННЯ ІНСТИТУЦІАЛЬНОЇ
ОСНОВИ РИНКОВОЇ ЕКОНОМІКИ

Спеціальність 08.01.01 - політична економія

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Харків - 1996

АВ 34.357

Дисертацією є рукопис
Дисертація виконана у Харківському державному університеті

Науковий керівник - кандидат економічних наук
Яременко Олег Леонідович

Офіційні опоненти:

Воробйов Євген Михайлович - доктор економічних наук,
професор, Харківський державний університет

Кадеєва Ірина Володимирівна - кандидат економічних
наук, доцент, Харківський державний педагогічний універ-
ситет.

Провідна організація - ~~Львівський~~ державний університет

ЛННБ України ім.В.Стефаника

00760163 (N)

Захист відбудеться "19" квітня 1996 року о 17⁰⁰
годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 02.02.11 у
Харківському державному університеті за адресою: 310077,
Харків-77, м.Свободи, 4, ауд. V-67.

З дисертацією можна ознайомитись у центральній науковій
бібліотеці ХДУ, м.Харків, Майдан Свободи, 4.

Автореферат розісланий "18" березня 1996 р.

Вчений секретар
спеціалізованої
вченої ради

ЛННБ ім. В. Стефаника В. М. Соболев
АН України

1. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ДИСЕРТАЦІЙНОЇ РОБОТИ

1.1. Актуальність дослідження. Формування в Україні ринкових відносин пов'язано з трансформацією командно-адміністративної системи. При цьому важливе значення має реформування попередньої інституціональної структури у напрямку становлення соціально орієнтованої економіки.

Актуальність інституціонального аспекту аналізу економічної системи України пов'язана, по-перше, з неможливістю економічної теорії пояснити сучасні процеси на основі тільки функціонального підходу, по-друге, з необхідністю пошуку оптимального механізму трансформації командно-адміністративної системи. Формування ринкової економіки породжує особливий характер перехідних процесів, який проявляється в загальній незбалансованості економіки, де вирішальну роль відіграють постійні зміни, а не функціональна рівновага. В умовах перехідного періоду перетворенню підлягають усі елементи інституціональної структури, важливе значення при цьому мають механізми генезису ринкових форм.

Навіть невеликий досвід проведення реформ показав неефективність тих рішень, які не враховують етнічні, психологічні фактори. Перш за все, це пов'язано з використанням рекомендацій, які ґрунтуються на макроекономічних монетаристських концепціях. Вони не підходять тому, що "монетарний шок" у чистому вигляді передбачає існування в економічній системі "ринкового імунітету", який забезпечує реалізацію програми самоврятування економіки на макро- та мікрорівнях. З іншого боку, рекомендації кейнсіанців по стимулюванню ефективного попиту не підходять, бо для сучасної ситуації в Україні характерні інфляційні процеси.

Таким чином, в умовах перехідного періоду особливе значення має інституціональний аналіз економічної системи України, який дозволяє знайти ринкові основи для трансформаційних процесів.

1.2. Ступінь наукового розроблення проблеми. Специфіка наукової розробленості проблеми формування інституціональної основи у перехідному періоді визначається двома моментами.

Перший полягає в тому, що категорія "інституціональна основа" є динамічною. З другого боку, вона лежить на стику кількох наук - економіки, соціології, психології, права, етики, етнографії. Осв чому існує не тільки різниця в підходах вивчення проблеми, але і необхідність комплексного аналізу при її розгляді.

Питання, пов'язані з інституціональною системою в умовах індустріально розвинутих країн, активно вивчалися Т.Вебленом, Дж.К.Геллбрейтом, Р.Хейлброннером, К.Марксом. У радянський період ці проблеми, набули висвітлення у працях В.Данілова-Данільяна, Е.Маймінаса. Після розвалу СРСР з'явилися дослідження російських вчених стосовно до особливостей перехідного процесу. Серед них слід відзначити праці О.Бузгаліна, В.Кузнєцова, О.Колганова, В.Радаєва, які присвячені аналізу сучасного стану інституціональної системи Росії. У вітчизняній науковій літературі вказана проблема спеціально не розроблялась до останнього часу, хоча в окремих публікаціях С.Мочерного, І.Лукінова, А.Гальчинського, Ю.Пахомова, А.Филипенко розглядалася специфіка та механізми трансформаційних процесів в Україні.

1.3. Мета роботи і завдання дослідження. Виходячи з актуальності та ступеню наукового розроблення проблеми метою дисертаційного дослідження є визначення механізму формування інституціональної основи ринкової економіки України в умовах перехідного періоду. Для її досягнення у роботі було поставлено ряд послідовних завдань:

- здійснити аналіз категорії "інституціональна основа";
- розглянути основні закономірності та характер функціонування перехідної економіки;
- проаналізувати наявні тенденції у розвитку інституціональної системи України;
- визначити можливі шляхи виходу із глибокої інституціональної кризи.

1.4. Предмет і об'єкт дослідження. Предметом дисертаційного дослідження є механізм формування інституціональної основи в умовах становлення та розвитку ринкових відносин. Об'єктом дослідження стали конкретні інституціональні та організаційні форми його реалізації в перехідний період.

1.5. Методологія та інформаційна база дослідження. Методологічною базою виконаної роботи є висновки і положення загальної економічної теорії, а саме теоретичні основи ринкової економіки з використанням сучасних досліджень відомих вітчизняних та зарубіжних економістів.

При розгляді закономірностей і тенденцій розвитку різноманітних інституціональних форм в економічній системі України використано загальнонаукові методи пізнання: історичного та логічного, загального та особливого; а також метод системного аналізу.

Джерелом інформації були зарубіжні та вітчизняні публікації з питань інституціональних перетворень в умовах трансформаційних процесів, офіційні статистичні дані, довідкові та інструктивні матеріали.

1.6. Наукова новизна. Основний науковий результат дисертаційної роботи полягає в розробленні теоретичних та практичних положень з питань формування ефективного механізму інституціональної трансформації з метою ринкових перетворень української економіки.

Наукова новизна результатів дисертаційного дослідження, які виносяться на захист, полягає в наступному:

- уточнено стосовно до предмету дослідження розуміння категорій "інститут" та "інституціональна основа";

- узагальнено та систематизовано досвід формування основних економічних інститутів у процесі розвитку ринкових систем у розвинутих країнах з метою формування нових інститутів в Україні на шляху цивілізованого розвитку;

- у методологічний арсенал інституціонального підходу введені поняття фундаментальної та актуальної структури і

зроблено висновок про зростання ролі інституціонального фактору в перехідній економіці, від якого залежить сам зміст процесу трансформації та ступінь закріплення позитивних процесів в економічній системі;

- охарактеризовано зв'язок сучасної перехідної економіки з попереднім станом через інституціональну інерційність, яка проявляється в корпоративно-номенклатурному характері перехідних інститутів та високому рівні адаптування бюрократичних структур;

- показано, що основною інституціональною задачею переходу є створення нового інформаційного механізму, який повинен замінити порушену інформаційну структуру бюрократичної координації;

- розкрито механізм впливу інституціональних характеристик попередньої системи на нові ринкові інститути через традиційні, етнічні, психологічні та соціальні фактори еволюційного процесу.

1.7. Теоретичне значення. Основні положення та висновки дисертаційної роботи дозволяють уточнити розуміння сутності перехідної економічної системи, поширити уявлення про механізми формування інституціональної системи, полегшити управління ринковими нововведеннями.

1.8. Практична цінність дисертаційного дослідження полягає в тому, що воно містить матеріали, які можуть бути використані з навчальною метою у ВУЗах при викладанні курсів "Політична економія", "Основи ринкової економіки", "Історія економічних вчень", а також у поглибленні знань в академічних колах науковців.

1.9. Апробація результатів роботи. Основні положення і результати дисертаційного дослідження апробовано на кафедрі економічної теорії та економічних методів управління економічного факультету Харківського державного університету.

докладено на міжнародній науковій конференції "Соціально-економічний розвиток нового типу: специфіка, можливості, проблеми формування" (Харків, 1993), а також на філософському симпозиумі студентів, аспірантів, молодих викладачів "Знання, культура, влада: проблеми філософського осмислення" (Харків, 1993).

Основні положення та результати дослідження викладено у чотирьох опублікованих роботах обсягом 1 д.а.

1.10. Структура та обсяг роботи. Дисертація складається із вступу, двох глав, висновку, списку використаної літератури. Роботу викладено на 156 сторінках машинописного тексту. Список літератури містить 115 найменувань.

2. СТИСЛИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У вступі обґрунтована актуальність теми дисертаційної роботи, визначена мета і завдання, предмет і об'єкт дослідження, сформульовано методологічні основи роботи, викладена наукова новизна.

У першій главі розглянуто теоретичні основи інституційного підходу до аналізу економічних систем, а саме суть, основні риси економічних інститутів. Виділено інституціональний аспект еволюції економічних систем, викладено досвід формування та розвитку основних ринкових інститутів.

У другій главі досліджено характер та шляхи формування інституціональної основи ринкової економіки України. Обґрунтовано системність кризи в перехідному періоді. Охарактеризоване сучасне становище інституціональної системи України. Розглянуто напрямки інституціональної трансформації економіки України.

У висновку зроблено узагальнення, сформульовано основні

результати проведених досліджень.

3. ОСНОВНІ НАУКОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

3.1. Розглянуто сучасні підходи до визначення категорій "інститут" та "інституціональна основа".

Дослідження проблеми формування інституціональної основи в умовах перехідного періоду пов'язано з розглядом такого поняття, як "інститут". Це базова теоретична категорія, на основі якої можна зробити комплексний аналіз самого феномену "інституціональна основа".

Численні визначення "інститута" характеризують те, що він через свою складність та багатобічність може бути розглянутий по-різному, в залежності від того, які завдання ставить дослідник. Часто його пов'язують з такими суспільними явищами, як держава, профспілки, родина, податки, конкуренція, приватна власність, фінансова система. Також у це поняття включають технічні, торговельні, етичні, психологічні явища, звичаї.

Для наступного розгляду ми будемо використовувати слідує: інститути - це система механізмів волевого, організаційного та традиційного оформлення "правил гри", які структурують економічну систему.

Враховуючи це, на наш погляд, можна визначити категорію "інституціональна основа":

1) як загальноприйнятий порядок, традиційно встановлені правила, норми та стереотипи суспільної поведінки (звичай, традиції);

2) особливий плін думок, який закріпився у громадській та індивідуальній свідомості;

3) сукупність уявлень, які відтворюють усвідомлення власних інтересів (менталітет);

4) моральні координати суспільства та його соціальних груп, систему суспільних етичних цінностей;

5) різні організації (корпорації, профспілки, державні заклади, політичні партії), які поєднують групи людей для

досягнення цілей, рішення тих чи інших завдань.

Іншими словами, інституціональна основа - це економічні, політико-ідеологічні, правові, психологічні та етичні форми спільності людей, які відтворюють певні способи пошуку компромісів, координації співробітництва у суспільстві.

Проаналізувавши визначення вищезгаданих категорій у вітчизняній та зарубіжній літературі, ми прийшли до висновку, що економічні інститути - це ті реальні форми, в яких відображаються економічні відносини та здійснюється соціальна взаємодія. Таким чином, це єдина система організації економічного життя, спосіб існування та розвитку економіки окремого суспільства.

Система інститутів - це цілісність, яка створює певний тип цивілізації. З одного боку, інститути є об'єктивна реальність, результат еволюції, яка проходила через взаємодію матеріальних умов, розвиток ідей та політику держави. З другого боку, вони є об'єктом діяльності людей. Завдання інститутів полягає в забезпеченні визначеності взаємовідносин між людьми.

У сучасних умовах особливе значення серед економічних інститутів займає ринок, який базується на спеціалізованих правах власності.

На основі аналізу еволюції економічних інститутів в роботі Т. Веблена "Теорія праздного класу" автор зробив наступний висновок: формування інституціональної системи вимагає тривалого часу і цей процес ніколи не може бути завершений повністю, що є джерелом розвитку економіки і суспільства. Еволюційний процес, пов'язаний з постійною трансформацією старих та формуванням нових інститутів, веде до досконалості економічної системи.

3.2. Розглянуто еволюцію основних економічних інститутів у процесі розвитку ринкових систем.

У дисертаційній роботі проведено аналіз кількох концепцій формування окремих інститутів та дослідження перетворень на різних етапах еволюції економічних систем (Ф. Хайєка, К. Поланьї, Д. Норта, С. Валентя, Ю. Ольсевича).

Один із можливих варіантів нетрадиційного рішення проблеми трансформації економічної системи полягає у використанні інституціонального підходу, який звертає увагу, в першу чергу, на економічні інститути. Це дуже важливо для перехідної економіки, де здійснюється процес інтенсивного формування нових інститутів, занепаду, адаптування до нових умов інститутів, які ще збереглися від попередньої системи.

В Україні становлення ринкових відносин пов'язано з тією моделлю реформування, яка була рекомендована Міжнародним валютним фондом. Відомо, що реформування згідно з даною моделлю починається повною лібералізацією. Але саме цей підхід заперечувався у післявоєнній Західній Європі, Іспанії, Японії, Китаї та інших країнах з успішним реформуванням. В цих країнах лібералізація здійснювалась після проведення структурних зрушень. В Україні все здійснюється навпаки. Крім того, наша країна зовсім не мала ринкових передумов, які б пом'якшували наслідки монетаристських методів.

Найбільша складність полягає в тому, що основні джерела антиринкових деформацій в Україні - це навіть не економічні відносини, а виробничо-технологічний простір, який зовсім неадекватний ринку. Це середовище характеризується крайньою незбалансованістю, багатокладністю, поєднанням нововведень з хаосом. Дані обставини в свою чергу впливають на залежність цін від технологічних перекирчень, виключають можливість одержання правильно орієнтованих цінових сигналів. Все це істотно зменшує можливість цінового ринкового регулювання.

Також слід враховувати велику питому вагу виробництва (перш за все - ВПК), які зовсім не піддаються регулюванню з боку ринкових механізмів.

На наш погляд, у таких умовах спроба налагодити взаємодії в економіці, регулювати кругообіг за допомогою лише монетаристських методів - це захід небезпечний.

Висновок полягає в тому, що переваження в економіці України деформацій монетарного походження свідчать про необхідність використання в ході реформування немонетаристського інструментарію.

На основі проведеного аналізу розвитку ринкових систем

у цивілізованих країнах дисертант прийшов до висновку, що вирішальною передумовою формування в Україні справді ринкового середовища є інституціональні перетворення.

3.3. Дано характеристику структури економічної системи України як основи інституціональних змін у перехідний період.

Сучасне становище економічної системи України характеризується як перехідне.

Сьогодні свідомством глибокої кризи в Україні є тривалий спад. Так, у 1994 році падіння загального обсягу промислової продукції склало 28,2% у порівнянні з 1993 роком, а зниження виробництва товарів народного споживання - 26,7% (див. Україна та її регіони. Економічний огляд. Спеціальний випуск №1, вересень 1995 р., с. 8).

На наш погляд, сучасне становище можна визначити як період зміни актуальної структури економіки. Хоча остання складається із постійних факторів, але їх роль, значення, актуальність змінюється в залежності від конкретних умов.

Економіка у будь-якому суспільстві залишається відносно самостійною системою, а зв'язки між її елементами можуть бути зовсім різними. Ось чому дисертант у рамках дослідження перехідного періоду використовує поняття фундаментальної та актуальної структури, які були розроблені К.Марксом стосовно до суспільної діяльності.

В роботі дано визначення актуальної та фундаментальної структури, розглянуті їх форми.

Початковий період трансформації економічної системи України характеризувався великою питомою вагою державної власності та державного сектору в економіці. У момент розпаду СРСР 95% всієї власності, яка знаходилась в Україні, було зосереджено в руках союзних міністерств (див. Мочерный С. Основные причины социально-экономического кризиса в Украине и пути его преодоления // Экономика Украины. - 1995. - № 2. - С. 48-58).

У даний момент чітко визначився головний напрямок трансформації - формування ринкової, соціально орієнтованої економіки, а стосовно до актуальної структури - тенденція

переходу від чистої монополії до монополістичної конкуренції та олігополії. Створення умов для такого переходу пов'язано з:

- формуванням конкурентного середовища через механізм приватизації;
- проведенням структурних перетворень у напрямку розширення виробництва товарів народного споживання;
- антиінфляційними заходами.

В дисертаційній роботі обгрунтовано висновок про зростання ролі в перехідній економіці інституціонального фактору, від якого залежить зміст та характер трансформації, а також ступінь закріплення позитивних процесів в економічній системі.

3.4. Обгрунтовано необхідність і напрямки державної політики в умовах інституціональних перетворень.

Провідну роль у перетворенні тоталітарної економіки у ринкову має відіграти держава. Відомо, що сформована ринкова економіка регулюється переважно ринком, а перехідна - державою. І тільки в міру становлення ринкового середовища і ринкових інститутів держава обмежує свої функції.

У посттоталітарній економіці формування ринкової основи здійснюється або при взаємодії держави з ринковим регуляторами, або як продукт тривалого загивання.

Держава у перехідних умовах бере на себе не лише те, що не піддається регулюванню ринком, а й те, що йому не можливо взяти на себе через нерозвинутість ринкових механізмів. Саме держава, спираючись на суто ринкові мотивації, може пом'якшити у межах короткого періоду багатівіковий шлях, який характерний для еволюції ринкових систем.

Світовий досвід підтверджує наявність прямого зв'язку між силою держави та успіхами ринкових реформ. Прикладом при цьому можуть бути не лише Японія, азіатські "тигри", а такі латиноамериканські країни, як Аргентина, Мексика.

В ході ринкового реформування створюються відповідні інститути, які регулюють економічні процеси. Специфіка ситуації в Україні полягає в тому, що держава не повинна сама

регулювати економіку, бо це означало б відхід від ідеї ринку, спробу реставрації командно-адміністративної системи.

В дисертаційній роботі зроблено висновок, що єдино ефективним варіантом формування ринкової економіки є взаємодоповнювана сила держави та приватного бізнесу. Це той спосіб трансформації економіки, який широко випробувався світовою практикою, причому його ефективність виявляється саме в умовах перехідної економіки.

На наш погляд, держава у перехідний період може використовувати в економіці адміністративні функції. Досвід Китаю свідчить про те, що найбільші успіхи в розвитку досягались у моменти інтенсивного використання позаекономічних методів.

У сучасний період значно посилюється така функція держави, як розроблення та встановлення правил поведінки економічних агентів в умовах формування ринку.

Всебічно сприяючи розвитку ринкових відносин, держава повинна взяти на себе відповідальні функції соціального захисту громадянина. Це може реалізуватися в системі заходів, які повинні забезпечити гідний рівень життя кожної людини, а також реалізацію рівних і справедливих можливостей для розвитку кожної особи.

Враховуючи своєрідність економічних відносин, що з'являються на уламках командно-адміністративної системи, держава повинна регулювати розподільчі відносини.

В умовах перехідного періоду держава вводить і контролює систему перерозподілу прибутків між різними верствами суспільства через державний бюджет, фінансування соціальних програм.

Держава повинна забезпечувати суворий антимонопольний режим для найважливіших видів виробництва, ціноутворення, некерованість якими веде до збільшення маси збіднілого населення, масового падіння рівня життя людей. Саме держава бере на себе відповідальність за суспільство у цілому, за долю нації, економічний добробут.

3.5. Охарактеризовано наявні тенденції бюрократизації основних елементів інституціональної системи України.

В ході проведення дослідження були виділені дві найважливіші тенденції, які характерні для сучасного перехідного періоду. По-перше, відбувається розпад старих інститутів тоталітарної системи. По-друге, з'являються нові інститути, які властиві ринковій економіці.

Враховуючи національну специфіку, існує реальна небезпека посилення номенклатурно-бюрократичних елементів при формуванні інституціональної системи України.

Так, в перехідній економіці державна та акціонерна власність будуть тільки зовнішньо збігатися з тією ж формою в стабільній економічній системі. Це пов'язано з тим, що характер привласнення і відчуження в перехідний період знаходиться у процесі трансформації у напрямку роздержавлення та приватизації.

За перший квартал 1995 року було приватизовано 1250 об'єктів, 400 із них - у роздрібній торгівлі, 312 - у промисловості, 201 - у побутовому обслуговуванні (див.: Україна та її регіони. Економічний огляд. Спеціальний випуск N 1, вересень 1995 р., с. 57).

В інституціональному аспекті приватизація характеризується невизначеністю розподілу прав власності та розривом формального та реального права, що значно посилює дифузії інститутів взагалі.

Необхідною умовою виходу з глибокої інституціональної кризи є розвиток ринкових форм: банків, пенсійних фондів, страхових товариств і т.д. Але на початку трансформаційних процесів вони також є перехідними, що проявляється у поєднанні ринкових елементів та пережитків попередньої бюрократичної системи.

На наш погляд, ринок сьогодні розвивається у державно-бюрократичних, номенклатурних формах, які базуються на псевдодержавній економіці, де приватні капітали діють під виглядом і на правах капіталів державних. При цьому державні структури та інститути державної власності працюють у певних формах і режимі, які забезпечують збереження влади чиновної номенклатури.

3.6. Розкрито механізм впливу інституціональних характеристик попередньої системи на нові ринкові інститути.

Перехідне суспільство характеризується прямою залежністю інституціональної системи від традиційних, етнічних, психологічних та соціокультурних факторів. Роль кожного з них у трансформаційних процесах тим більше, чим сильніше у минулому була підпорядкованість економіки єдиній народногосподарській системі.

Як відомо, економіка у кризовому становищі характеризується принципово більш слабким впливом економічних факторів. Ось чому виникає залежність діяльності економічних інститутів від інституціональних характеристик, які були властиві попередній системі.

На нашу думку, велика роль при формуванні інституціональної основи ринкової економіки належить етнічним традиціям, які на протязі тривалого часу впливають на структуру економічної системи.

3.7. Розроблені і сформульовані основні напрямки інституціональної трансформації економіки України.

В дисертаційній роботі автором сформульовано наступні напрямки інституціональної трансформації економіки України:

- змістити суспільні сподівання із сфери економічних показників та процесів у сферу інституціональну;
- перенести центр ваги реформ на регіональний та місцевий рівні;
- посилити правові компоненти формування державного організму;
- мінімізувати використання надзвичайних заходів;
- забезпечити стабільність правової сфери господарської діяльності для усіх суб'єктів;
- створити реальні гарантії права власності;
- не допускати гіперінфляційних процесів.

Основні положення дисертації опубліковано в таких роботах:

1. Кусакина Н.Г. Фундаментальная и актуальная структура рыночной экономики. - Вестник Харьк. ун-та. N 378/93. - Харьков: Основа, 1993. - С. 121-126.
2. Кусакина Н.Г. Инфраструктура рыночной экономики. - Сб. науч. работ аспирантов Харьк. ун-та. - Харьков: Основа, 1993. - С. 62-66.
3. Яременко О.Л., Кусакина Н.Г. Механизмы трансформации экономических институтов. - Тезисы докладов на международной научно-практической конференции "Социально-экономическое развитие нового типа: специфика, возможности, проблемы формирования". Часть 2. - Харьков, 1993. - С. 35-36.
4. Кусакина Н.Г. Институциональный механизм экономики. - Тезисы докладов философского симпозиума студентов, аспирантов, молодых преподавателей. - Харьков, 1993. - С. 88-90.

Annotation

Kusakina Natalia Gennadievna. The formation of institutional basis of market economy.

The dissertation (the manuscript) to get scientific degree of candidate of economy sciences on speciality 08.01.01 - political economy. Kharkov State University, Kharkov, 1996.

This work has been focused on the formation of institutional basis of market economy in the conditions of transitional processes in Ukraine. The aim of study is showing the new processes, tendencies and characteristics in the functioning the economy during the transition. The author has found new insights to this problem and has introduces innovative consideration of institutional aspects of current economic, ethnic, social changes in Ukrainian society.

Basic words: institutional basis, economic institute, market economy, transitional period, ethnic factor.

Аннотация

Кусакина Наталья Геннадиевна. Формирование институциональной основы рыночной экономики.

Диссертация (рукопись) на соискание ученой степени кандидата экономических наук по специальности 08.01.01 - политическая экономия. Харьковский государственный университет, Харьков, 1996.

В данной работе рассмотрено формирование институциональной основы рыночной экономики в условиях переходных процессов в Украине. Цель исследования состоит в определении новых процессов, тенденций и характеристик в функционировании рыночной экономики в условиях переходного периода. Автор в результате исследования раскрыл влияние институциональных факторов через экономические, этнические и социальные изменения в украинском обществе.

Ключові слова: інституціональна основа, економічний інститут, ринкова економіка, перехідний період, етнічний фактор.

Відповідальний за випуск О.Л.Третьяков

Підписано до друку 15.03.1996 р. Формат 60x84 1/16. Обсяг I д.а.

Зам. № 0016 Тираж 100 екз.

310002 м.Харків, вул. Мирноспільська, I, в. 4-82

MUSEO

AB 34.357